

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba
T.a.v. De bestuurscolleges van Bonaire, Sint Eustatius en
Saba

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
[www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk](https://www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk)

Kenmerk
2020-0000209931

Uw kenmerk
Saba 296/2020

Datum 24 april 2020
Betreft Economische steunmaatregelen voor Caribisch Nederland

Allereerst zeg ik u dank voor uw gezamenlijke brief van 29 maart jl., waarin u de specifieke kwetsbare situatie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba als gevolg van de COVID-19 crisis beschrijft en een verkenning doet naar oplossingen voor de geschetste problematiek. De sociaaleconomische gevolgen van deze crisis zijn groot en raken velen. De effecten kunnen niet snel worden onderschat. Mede namens de minister en staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, de minister van Infrastructuur en Waterstaat, de minister van Financiën, de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid reageer ik op uw verkenning. Daarbij wijs ik ook op de verschillende bestuurlijke en ambtelijke contacten die er de afgelopen weken zijn geweest en nog zullen plaatsvinden over de uitwerking van economische steunmaatregelen.

Voordat ik inga op de afzonderlijke onderdelen van uw brief, merk ik op dat met het noodpakket het kabinet op 25 maart heeft afgekondigd dat het kabinet in lijn met de maatregelen voor Europees Nederland al stevige inzet pleegt om banen te behouden en de gevolgen voor de economie te beperken. De maatregelen die we nu aanvullend nemen zijn nadrukkelijk voor de komende weken en maanden. Het kabinet is volledig doordrongen van de moeilijke periode, ook voor de inwoners en bedrijven op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Afhankelijk van de ontwikkelingen, zal het kabinet noodzakelijke en passende vervolgmaatregelen treffen indien de situatie daartoe noopt.

Ik onderschrijf uw uitgangspunt dat de drie eilanden van elkaar verschillen en dat differentiatie per eiland nodig kan zijn. Dit geldt in het bijzonder voor de liquiditeitspositie van Saba en Sint Eustatius. Mijn ministerie zal samen met het College financieel toezicht (Cft) en in overleg met u de financiële situatie nauwgezet monitoren. Wanneer daar noodzaak toe blijkt, zal zo in afstemming met de minister van Financiën spoedig mogelijk gekeken worden naar een passende reactie.

Naast gevolgen voor de liquiditeitspositie zal de crisis ook gevolgen hebben voor de lopende begroting. Zo zullen bijvoorbeeld de opbrengst van toeristenbelastingen navenant lager zijn dan begroot en worden extra kosten gemaakt. Ook hiervoor zal mijn ministerie samen met het College financieel toezicht (Cft) en in overleg met u en de minister van Financiën de gevolgen

Datum

Kenmerk
2020-0000209931

analyseren en nadere afspraken maken over de budgettaire en begrotingstechnische consequenties.

Hieronder ga ik in op uw verkenning, waarbij ik de volgorde aanhoud van de acht voorstellen in uw brief.

1. Economische stimulans

In uw brief van 29 maart vraagt u om vervolgmaatregelen om de economie te stimuleren, waarbij u vraagt om de reeds geplande projecten naar voren te halen en meer aandacht te schenken aan het lokaal inkopen van goederen en diensten, bijvoorbeeld door de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

Een speerpunt in het inkoop en aanbestedingsbeleid van RCN is om waar mogelijk nog meer zaken te doen met lokale ondernemers en daarmee actief bijdragen aan de (verdere) ontwikkeling van kleine en middelgrote lokale ondernemingen. Het beleid is er dan ook op gericht zoveel mogelijk lokaal aan te besteden en in te kopen. Aanbestedingstrajecten zijn met hiervoor genoemd speerpunt in beginsel lokaal. Trajecten waar raamovereenkomsten vanuit Europees Nederland van toepassing zijn, zullen in beginsel onder deze raamovereenkomsten worden uitgevraagd. Met lokale bedrijven worden bedrijven bedoeld die gevestigd zijn op Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Concrete voorbeelden van genomen initiatieven zijn de aanbesteding "Inrichting architectuur" ten behoeve van Agentschap Telecom (met de verplichting tot het inzetten van lokale ondernemers) en het bestellen door de Justitiële Inrichting Caribisch Nederland (JICN) van maaltijden voor gedetineerden bij twee lokale leveranciers, die door de crisis hun inkomsten drastisch hebben zien dalen. Ook gaat het Rijksvastgoedbedrijf werkzaamheden naar voren halen, zoals het vervangen van de klimaatinstallatie en brandmelder- en inbraakinstallaties.

2/3. Vaste lasten van bedrijven en elektriciteit en telecom

Het kabinet onderkent het probleem voor ondernemers van doorlopende vaste kosten, terwijl toeristen wegblijven en dus inkomsten zijn weggevallen. Daarvoor is, net als in Europees Nederland een zogenaamd noodloket geopend (de Beleidsregel tegemoetkoming getroffen ondernemers COVID-19 BES) waaruit ondernemers een bijdrage kunnen krijgen van 4000 euro (in dollar) om de eerste nood te lenigen. Daarnaast verzoekt u de regering compensatie van vaste lasten van nutsdiensten die op de eilanden al relatief hoog zijn.

In geval van elektriciteit en water is het kabinet bereid van 1 mei aanstaande tot het eind van het jaar een aftrekpost op de rekening te verlenen ter grootte van het vaste aansluittarief. Voor Saba gaat het bij drinkwater om het vergroten van de watercapaciteit (cisterne). Voor telecom is het kabinet eveneens bereid een aftrekpost op de rekening voor het gebruik van internet te verlenen tot eind 2020 met \$25. Op die manier wordt een bijdrage geleverd aan de armoedeproblematiek en het feit dat een internetverbinding essentieel is voor het thuiswerken en thuisonderwijs. Dit in aanvulling op eilandelijke initiatieven die al door de eilanden zelf worden opgepakt.

Datum

Kenmerk
2020-0000209931

4. Omzetverlies bedrijven en wegvallen huurinkomsten

In uw brief van 29 maart vraagt u aandacht voor het omzetverlies van bedrijven en het wegvallen van huurinkomsten als gevolg van bijvoorbeeld het vertrek van medische studenten op Saba en contractors. Hierbij doet u de suggesties om een compensatiefonds BES op te zetten, waarbij u verwijst naar het compensatiefonds die omzetverlies compenseerde na de orkaan Irma en Maria.

Het kabinet heeft in de brief van 25 maart gekozen voor een breed pakket, dat in grote lijnen aansluit op het maatregelenpakket in Europees Nederland. Daarmee kiest het kabinet dus voor een andere vorm van ondersteuning dan middels het destijds opgezette compensatiefonds. Het ministerie van SZW heeft een regeling opgezet, waarmee werkgevers 80% van het loon van de werknemer vergoed kunnen krijgen. Deze regeling dient ertoe ontslagen te voorkomen. Voorts gelden specifieke maatregelen voor ondernemers, zoals het opzetten van een noodloket, verschillende overheidsgaranties voor leningen, microkrediet en uitstel van belastingheffing. Het kabinet vindt het van belang het effect van deze maatregelen te bezien en waar nodig verder te verbeteren. Hetzij omdat blijkt dat de maatregelen niet voldoende zijn, hetzij omdat ook in Europees Nederland aanvullende instrumenten worden ingezet.

Het kabinet realiseert zich dat de maatregelen in de aangekondigde brief van 25 maart nog wel nadere toelichting en uitwerking vergen.

In de brief van het kabinet van 25 maart jl. is aangekondigd dat het kabinet een noodloket in de vorm van een gift voor de eerste nood bij MKB-ondernemers zal inrichten, vergelijkbaar met de regeling in Europees Nederland. Inmiddels is deze regeling nader uitgewerkt. Graag informeer ik u hier nader over.

De Beleidsregel tegemoetkoming getroffen ondernemers COVID-19 BES is er voor ondernemers die zijn getroffen door de maatregelen van de overheid om verspreiding van COVID-19 te voorkomen. Het betreft een, vrij te besteden, tegemoetkoming van 4400 dollar per ondernemer die door het verlies van omzet niet in staat is de doorlopende vaste lasten te (blijven) betalen. Om in aanmerking te komen moet het omzetverlies ten minste 4400 dollar bedragen in drie maanden en de vaste lasten in die drie maanden eveneens ten minste 4400 dollar bedragen. Het noodloket wordt uitgevoerd door de SZW-unit van RCN. Hierbij wordt zoveel als mogelijk aandacht besteed aan het realiseren van een aanvraag proces dat aansluit bij de lokale context en nood. Verdere informatie komt beschikbaar op de website van RCN zodra het loket open is voor ondernemers.

5. Impuls toerisme

De coronacrisis zal wereldwijd tot economische teruggang leiden, waarbij de toerismesector ook niet gespaard zal blijven. Goede marketing is dan des te belangrijker om Caribisch Nederland op de kaart te zetten, en toeristen weer terug naar de eilanden te krijgen. Verandering van marketingstrategie, bijvoorbeeld meer in de richting van duurzaam (eco) toerisme met hogere toegevoegde waarde, kan in veranderende markten een goede keuze zijn. Het

Datum

Kenmerk
2020-0000209931

kabinet wil de eilanden hierbij graag met raad en daad bijstaan, bijvoorbeeld bij het maken en invoeren van nieuwe marketingstrategieën.

6. Toerisme komt traag op gang

U verzoekt het kabinet om steunmaatregelen niet te snel af te bouwen nadat reisbeperkingen worden opgeheven omdat de ervaring is dat het toerisme na een crisis meestal traag op gang komt. Zoals aangegeven in de brief van 25 maart is het kabinet volledig doordrongen van de moeilijke specifieke omstandigheden op de eilanden. Uw verzoek steunmaatregelen niet te snel af te bouwen, valt onder deze specifieke situatie en zal daarom meegenomen worden in het besluit over het al dan niet verlengen van de steunmaatregelen.

7. Gereduceerd tarief connectiviteit

Het kabinet hecht waarde aan het borgen van een aanvaardbaar niveau van (betaalbare) connectiviteit van de eilanden en tarieven ter ondersteuning van de lokale economie. Het kabinet heeft daarom besloten om de ferryverbinding tussen Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten te verbeteren. Het voorstel is om ten opzichte van de huidige ferryverbinding de tarieven te reduceren en de vaarfrequentie te verhogen voor de duur van twee jaar. De geschatte kosten hiervoor bedragen € 2 mln. (€ 1 mln. per jaar). De bovenwindse eilanden, en vooral Saba en Sint Eustatius, worden door de crisis zwaar geraakt. De eilanden zijn voor een groot deel afhankelijk van toerisme. Met een goede en betaalbare ferry wordt verwacht dat na de lockdown toeristen uit de regio de eilanden vaker zullen aandoen. Ook kunnen de bewoners zich vaker en goedkoper verplaatsen. Saba en Sint Eustatius kunnen straks sneller economisch herstellen. De concessieverlening wordt lokaal uitgevoerd en meerdere partijen worden betrokken. Met deze pilot kunnen gegevens bekend worden die meegenomen kunnen worden naar een meer structurele oplossing. Terwijl deze pilot loopt, kan het kabinet in samenspraak met de eilanden daarnaast de mogelijkheden onderzoeken naar betaalbare luchtverbindingen op de lange termijn.

8. Intensivering armoedebeleid

In uw brief heeft u aandacht gevraagd voor kwetsbare inwoners die mogelijk buiten de Tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomensverlies CN vallen. Ook verwacht u dat inwoners die wel een beroep kunnen doen op de regeling mogelijk aanvullende ondersteuning nodig hebben van de openbare lichamen.

Om de gevolgen van de coronacrisis voor kwetsbare inwoners van Caribisch Nederland te verzachten, stelt SZW vanuit het noodpakket 1 miljoen euro beschikbaar voor eilandelijk beleid. De middelen worden conform de gebruikelijke verdeelsleutel verdeeld over Bonaire, Sint Eustatius en Saba en zo spoedig mogelijk toegevoegd aan de vrije uitkering.

Vanuit het eilandelijke (armoede)beleid kunt u deze middelen inzetten voor een tegemoetkoming voor noodzakelijke kosten die een huishouden zelf niet kan betalen. Bijvoorbeeld voor kwetsbare inwoners die mogelijk buiten de regeling voor werkgevers, (gewezen) werknemers en zelfstandige ondernemers vallen.

Datum

Kenmerk
2020-0000209931

Het kan ook gaan om inwoners of ondernemers die wel een beroep kunnen doen op de regeling maar toch aanvullende ondersteuning nodig blijken te hebben. Voor deze groepen heeft u in uw brief specifiek aandacht gevraagd.

Ik hecht eraan te benadrukken dat een generieke maatregel van de zijde van het openbaar lichaam om inkomstenderving te compenseren niet aan de orde kan zijn. Dit is conform de overeengekomen taakverdeling waarin het voeren van inkomensbeleid een kabinetsaangelegenheid is en de eilanden ruimte hebben tot minimaondersteuning in de vorm van compensatie voor gemaakte noodzakelijk kosten die het huishouden niet zelf kan dekken. Bij de vormgeving van eilandelijk armoedebeleid kan gedacht worden aan ondersteuning in de vorm van een vergoeding voor noodzakelijke kosten of tegemoetkoming voor specifieke groepen of doeleinden, steeds op basis van individuele toetsing.

Een mogelijke aanwending van de u ter beschikking gestelde middelen ten behoeve van lastenverlichting voor werkgevers in de vorm van het (tijdelijk) verlagen van heffingen of tarieven, behoort eveneens tot de mogelijkheden. Het toevoegen van de middelen aan de vrije uitkering impliceert eilandelijke beleidsvrijheid, die enkel wordt begrensd door het basisprincipe dat eilandelijk inkomensbeleid is uitgesloten.

Voorts is, voor zover geen beroep kan worden gedaan op de Tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomensverlies CN, de onderstand beschikbaar als vangnet. Dit is ter individuele beoordeling aan de RCN-unit SZW.

Door de coronacrisis en het wegvallen van het toerisme is er een toename zichtbaar in het aantal hulpbehoevenden dat zich aandient bij voedselbanken en soortgelijk initiatieven en organisaties, of anderszins afhankelijk is van voedselpakketten of -bonnen. Dit legt niet alleen een zwaar beslag op de hulporganisaties, maar ook op uw overheidsorganisatie.

Het kabinet heeft daarom besloten om €500.000,- beschikbaar te stellen voor het financieren van (lokaal samengestelde) voedselpakketten inclusief hygiëneproducten, voor de meest kwetsbare groepen in Caribisch Nederland en, waar nodig, het helpen bij de distributie daarvan. Dit bedrag is als volgt over de eilanden verdeeld: Bonaire €200.000, Sint Eustatius €150.000, en Saba €150.000. Hierbij is rekening gehouden met de verwachte omvang van de doelgroep en de verschillende kosten voor levensonderhoud per eiland. De ondersteuning geldt in eerste instantie voor een periode van drie maanden, waarna een evaluatie zal plaatsvinden. Voor de praktische uitvoering hiervan en eventuele ondersteuning ga ik graag verder met u in gesprek.

Slot

Het kabinet blijft graag met u in gesprek over de uitwerking van de verschillende maatregelen, zowel die worden getroffen vanuit het kabinet als de inspanningen die u als openbaar lichaam zelf pleegt. Het is belangrijk om samen op te trekken en samen de vinger aan de pols te houden, ook op uitvoeringsniveau. Het is goed te kunnen constateren dat dit al gebeurt en dat dit zich waar nodig vertaalt in aanpassingen. Zo heeft de RCN-unit SZW het naar aanleiding van signalen uit de

Datum

Kenmerk
2020-0000209931

praktijk onder voorwaarden al mogelijk gemaakt om bij feitelijke stillegging van de bedrijfsactiviteiten in verband met de situatie rond het coronavirus, werknemers die voor de voortzetting van het bedrijf essentiële taken verrichten, toch onder de werking van de regeling te brengen (zoals bij een hotel zonder gasten, waar nog wel bewaking noodzakelijk is). De RCN-unit SZW past hierbij maatwerk toe op basis van de in de tijdelijke subsidieregeling opgenomen hardheidsclausule.

Het kabinet onderkent dat de gevolgen van deze crisis voor de kleinschalige eilandeconomieën groot zijn en dat goed gevolgd moet worden in welke mate de maatregelen effect zullen hebben. We moeten met elkaar dus werkende weg bekijken of de genomen economische maatregelen nog steeds voldoen aan de doelstelling en of aanpassingen gewenst zijn. Signalen en voorstellen zoals de uwe worden daarbij uiteraard meegenomen, binnen de grenzen van de mogelijkheden die we hebben.

Hoogachtend,

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. R.W. Knops